

Доля вділила йому і здоров'я, і красу, і розум. Не дала тільки довше прожити. Хоч зроблено ним чимало. І тому ім'я Миколи Миколайовича Пилинського по праву має займати належне почесне місце серед імен відомих українських мовознавців другої половини ХХ ст.

Проблеми культури мови привертала увагу Миколи Миколайовича з погляду і теорії, і мовної практики. Створена на основі докторської дисертації монографія «Мовна норма і стиль» (1976) на сьогодні — одна з праць, що становлять теоретичну базу української стилістики та культури мови. Протягом багатьох років Микола Миколайович був безпосередньо причетним до розв'язання практичних завдань цієї сфери, працюючи над укладанням та редагуванням перекладних і тлумачних словників, над створенням і редагуванням численних наукових монографічних розвідок, статей, посібників, підручників і т. ін. Запам'ятовувалися його яскраві виступи як керівника відділу культури мови Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні перед письменниками та перекладачами, видавничими працівниками на регулярних науково-теоретичних конференціях 70-80-х років минулого століття, організованих Спільнотою письменників України, Держкомвидавом та Інститутом мовознавства ім. О. О. Потебні Академії наук України. Деякі з доповідей опубліковані у вигляді статей у науковому збірнику «Культура слова»: «Поетичне слово і НТР» (вип. 30, 1986), «На вищій щабель (Нотатки про мову творів молодих прозаїків)» (вип. 32, 1987), в журналі «Мовознавство», газеті «Літературна Україна».

Він керував роботою авторських колективів, які підготували монографії «Мова сучасної масово-політичної інформації» (1979), «Взаємодія усних і писемних стилів мови» (1982), «Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови» (1990).

Микола Миколайович багато років працював заступником головного редактора «Мовознавства»: автори цього видання (та й не тільки цього!) із вдячністю прислуховувалися до його редакторських порад. Він був також членом редколегії, редактором республіканського науково-популярного збірника «Культура слова» (початкові назви — «Питання мовної культури», «Рідне слово»).

Ще 1969 року, в 3-му випуску збірника «Питання мовної культури», Микола Миколайович знайомить читачів із роботою радіожурналу «Слово про слово» (нині — «Слово»). Він високо оцінює зміст і форму цих мовних передач, підкреслює їхню важливість і необхідність, з гіркотою відзначає відсутність подібних заходів на українському телебаченні, яке взагалі «чомусь не так часто веде передачі для всієї України». Висловлюючи свої зауваження, автор не боявся сказати таке, що на ті часи могло бути розцінене як вияв «буржуазно-націоналістичного духу». Зокрема, це стосується думки Миколи Миколайовича про те, що передача «Слово про слово» іноді відступає від своєї доброї традиції знайомити слухачів «не тільки з мовними, а й історичними, літературними, загальнокультурними фактами, подіями», тому буває «хочеться дещо додати, про щось більше почути». За приклад він бере передачу про назву місяця *березіль*: «... хіба, навівши слово *березіль*, яке поряд із формою *березень* «вживається в діалектах і літературній мові», не варто було б обов'язково згадати харківський театр «Березіль», діяльність якого під керівництвом талановитого Леся Курбаса становила окрему епоху в історії українського театру?»

Микола Миколайович знався на тонкощах української лексики. Цікава й глибока, наприклад, його невелика розвідка «Чи слово є таке українське *позаяк*? (До історії слова «позаяк» в українській мові)» («Культура слова», вип. 13, 1977). У ній з професійною майстерністю й дотепно, з посиланнями на авторитетні джерела вживання слова *позаяк* розповідається про перехід цієї колись нейтральної одиниці мови в стилістично маркований лексичний засіб.

Як відповідальний редактор збірника М. М. Пилинський уважно ставився до статей інших авторів, зокрема якщо йшлося про стилістико-семантичну характеристику української лексики. Так, до статті мовознавця-аматора Я. І. Ольхового «У перетику ходила...» (вип. 26, 1984) Микола Миколайович додав і свої міркування. Стаття з'явилася у відповідь на

запитання радіожурналу «Слово про слово»: про яку перетику йдеться у відомому рядку поезії Т. Г. Шевченка «У перетику ходила...»? Одержали чимало відповідей, за якими відбулися цікаві радіопередачі, а розробка Я. І. Ольхового була надрукована з післясловом М. М. Пилинського — його роздумами про вжите Шевченком слово *перетика* (*перетик*).

*Катерина Ленець*